

2017-12-21
S2017/07515/FS (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att stödja implementeringen av nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor för att förebygga kroniska sjukdomar

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att ge Socialstyrelsen i uppdrag att i samverkan med professionens organisationer stödja implementeringen av nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor i hälso- och sjukvården. Uppdraget ska ske i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting i de delar som rör genomförandet av förebyggande insatser i relevanta överenskommelser.

I uppdraget ingår även att fördela medel till professionens organisationer för insatser som ska stödja implementeringen av de nationella riktlinjerna.

Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande använda 15 000 000 kronor under 2018. Av dessa medel ska 10 000 000 kronor fördelas till professionens organisationer. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård och sjukvård och social omsorg, anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 3 Kroniska eller långvariga sjukdomar. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska ske senast den 1 december 2018. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2019. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 mars 2022. Delredovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 mars 2019, 2020 och 2021. Fördelning av statsbidrag till relevanta organisationer ska redovisas till

Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 juni 2022. En delredovisning av fördelning av statsbidrag ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 juni 2019, 2020 och 2021. Rekvisition, återbetalning och redovisningar ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Ärendet

I dag domineras sjukdomsbilden av kroniska sjukdomar såsom hjärt- och kärlsjukdom, cancer, lungsjukdom, ledsjukdom och psykiska sjukdomar. Ungefär 85 procent av hälso- och sjukvårdens totala kostnader kan knytas till kroniska sjukdomar. Samtidigt finns det kunskap om att dessa sjukdomar kan förebyggas med goda levnadsvanor. En effektiv prevention kan innebära stora besparingar för individen, hälso- och sjukvården och för samhället, inte minst på socialförsäkringens område. Det är en förutsättning för att skapa en ekonomiskt och socialt hållbar hälso- och sjukvård och att förebygga sjuk-skrivning.

Hälso- och sjukvården och särskilt primärvården har en central roll när det gäller att uppmärksamma patienter om levnadsvanor och erbjuda hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser. Uppföljningar från Myndigheten för vård- och omsorgsanalys visar att det saknas mål och rutiner för det förebyggande arbetet inom primärvården och att det finns behov av kompetensutveckling för personalen. Ungefär en fjärdedel av primärvårdens personal anser att de inte har tillräcklig kompetens för att kunna ge rådgivande samtal och en tredjedel saknar ämneskunskap om riskbruk av alkohol och tobak.

För att stärka det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet inom hälso- och sjukvården har Socialstyrelsen haft regeringens uppdrag att stödja implementeringen av nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor sedan 2011. Socialstyrelsen konstaterar i sin uppföljning av insatserna att arbetet med levnadsvanor blir alltmer etablerat i hälso- och sjukvården. Andelen patienter som har fått stöd för att ändra ohälsosamma levnadsvanor har ökat.

Av Budgetpropositionen för 2018 framgår att hälso- och sjukvården har en central roll när det gäller att främja hälsa och förebygga sjukdomar och att förebyggande insatser behöver stärkas och bidrar till detta, bl.a. inom ramen för arbetet med kroniska sjukdomar och psykisk ohälsa. Regeringen

bedömer att det arbete som Socialstyrelsen har bedrivit tillsammans med professionens organisationer har varit framgångsrikt och därför bör fortsätta. Regeringen vill dock skapa ytterligare incitament för hälso- och sjukvården att arbeta med förebyggande insatser. Regeringen har för avsikt att ingå ett antal överenskommelser med Sveriges Kommuner och Landsting inom hälso- och sjukvårdsområdet. I flera av dessa överenskommelser kommer behovet av att utveckla och erbjuda hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser inom hälso- och sjukvården att lyftas fram, särskilt för grupper i socioekonomiskt utsatta områden. Det gäller överenskommelserna om psykisk hälsa, förlossningsvården och kvinnors hälsa samt barnhälsovård. Inom ramen för uppdraget ska Socialstyrelsen därför särskilt stödja implementeringen av nationella riktlinjer för prevention och behandling av ohälsosamma levnadsvanor i de landsting som genomför hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser inom ramen för dessa överenskommelser. Syftet med arbetet är att förebygga kroniska sjukdomar, med särskild fokus på personer som har störst behov av insatser både medicinskt och socioekonomiskt.

Socialstyrelsen ska också, efter ansökan, fördela medel till organisationer som företräder professioner för insatser som främjar arbetet med sjukdomsförebyggande metoder inom hälso- och sjukvården. Särskilt fokus bör ligga på de grupper som har störst behov av insatser både medicinskt och socioekonomiskt, men andra insatser kan också omfattas av uppdraget. Professionens organisationer bör samverka med relevanta nationella och sjukvårdsregionala programområden och samverkansgrupper inom ramen

för landstingens gemensamma system för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård. Socialstyrelsen får ange administrativa villkor för statsbidraget och prioritera bland inkomna ansökningar.

På regeringens vägnar

Åsa Regnér

Klara Granat

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevisionen
Finansdepartementet/BA, K
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/EKOL
Kammarkollegiet
Sveriges Kommuner och Landsting